

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6056/13

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: מוחמד שיבלי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו מיום 19.5.2013 וגזר דינו מיום 11.7.2013 של בית המשפט המחוזי בנצרת בתפ"ח 30542-08-12 (הנשיא י' כהן, השופטת א' הלמן והשופט ב' ארבל)

תאריך הישיבה: 3.8.2015

בשם המערער: עו"ד מסאלחה ראפי

בשם המשיבה: עו"ד הילה גורני

בשם שירות מבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (הנשיא י' כהן, השופטת א' הלמן והשופט ב' ארבל) בתפ"ח 30542-08-12. המערער שזוכה מחמת הספק מאישום בעבירת הרצח שיוחסה לו בכתב האישום, הורשע בעבירות של הריגה והחזקת סכין, לפי סעיפים 298 ו-168 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). בגין כך נגזרו על המערער העונשים הבאים: מאסר בפועל למשך תשע שנים; מאסר על תנאי למשך שנתיים מיום שחרורו, והתנאי הוא שלא יעבור או ינסה לעבור עבירה מהסוג בה הורשע או כל עבירת אלימות מסוג פשע; פיצויים למשפחת המנוח בסך 50,000 ש"ח; וקנס בסך 5,000 ש"ח או 30 ימי מאסר תמורתו.

1. כעולה מכתב האישום, בין המערער לבין מוחמד מאמון שיבלי (להלן: המנוח) התקיימה היכרות מוקדמת לאירועי כתב האישום. ביום 11.8.2012, סמוך לשעה 16:30, ישב המערער יחד עם שניים נוספים (להלן: ענאן ואמיר) בכניסה למסעדה בכפר שיבלי כשבאמתחתו סכין מתקפלת. אותה העת הגיעו למקום המנוח ועמו אדם נוסף (להלן: ג'באר). כאשר חלפו השניים ליד השולחן בו ישב המערער, שאל המנוח את המערער מדוע הוא נועץ בו מבטים. בתגובה לכך השיב המערער כי הוא "יסתכל איך שהוא רוצה". לאחר חילופי דברים אלו, הכה המנוח את המערער ובין השניים פרצה תגרת ידיים. ענאן ואמיר, אשר ראו את ההתרחשות האמורה, הפרידו בין השניים. בשלב זה – לאחר שהתגרה פסקה – גמלה בליבו של המערער החלטה להמית את המנוח. לצורך כך, שלף המערער את הסכין שהחזיק על גופו, עבר את ענאן אשר עמד בינו לבין המנוח, ודקר את המנוח בחזהו. עוד נטען, כי בשלב כלשהו בהתרחשות המתוארת, ריסס המנוח את המערער בתרסיס גז. כתוצאה מהמתואר לעיל פונה המנוח לבית החולים ושם נקבע מותו. עוד נטען, כי לאחר האירוע, הסיע אמיר את המערער לביתו, שם החליף המערער את הסכין שבה דקר את המנוח בסכין אחרת ונסע לבית חולים אליו הובהל המנוח.

הכרעת הדין מיום 19.5.2013

2. בבית המשפט המחוזי טען המערער לפטור מאחריות פלילית בגין הגנה עצמית והגנת הצורך. המערער כפר בעובדות כתב האישום, תוך שטען כי בינו לבין המנוח שררה עוינות, וכמו כן כי מספר ימים לפני האירוע הגיעו אל ביתו שוטרי מודיעין והזהירו אותו כי הוא נתון בסכנת חיים וכי עומדים לפגוע בו. עוד טען המערער, כי אותם שוטרים ניגשו לביתם של המנוח וג'באר והזהירו אותם לבל יפגעו במערער. המערער הסביר כי הוא הצטייד בסכין על רקע הסכנה שחש, וכי המנוח וג'באר חזרו למסעדה לאחר שהבחינו בו סועד שם. באשר לאירוע עצמו, נטען כי במהלכו הותז לעבר המערער גז מדמיע אשר הוביל לטשטוש ראייתו, וכמו כן כי במהלך האירוע הלך ג'באר למטבח המסעדה כדי להצטייד בסכין ובה איים על המערער. המערער גרס כי משכך הוא חש בסכנה, ולכן שלף את הסכין ופגע במנוח – זאת ללא כוונה להמיתו.

3. בהכרעת הדין עמד בית המשפט המחוזי על המחלוקות השונות שבין הצדדים. במישור העובדתי, התמקדה המחלוקת בשאלת התפתחות אירוע הדקירה ובנסיבות שקדמו לו. בין היתר, הצדדים הציגו גרסאות מנוגדות ביחס לקיומו של סכסוך מוקדם

ביניהם, מעורבות אחרים בתקיפה, התזת הגז מדמיע ובעיקר ביחס לעניין עיתוי הדקירה – האם היא ארעה במהלך הקטטה או שמא לאחר שהופרדו הצדדים. במישור המשפטי, נאמר כי ככל שתידחה טענת המערער לעניין קיומו של פטור מחמת הגנה עצמית והגנת צורך, ישנה מחלוקת בין הצדדים בדבר קיום יסודות עבירת הרצח, בדגש על התגבשות היסוד הנפשי. בית המשפט בחן את הראיות שהוצגו על ידי הצדדים, לרבות ממצאים רפואיים שהוגשו אודות מצבו של המערער ביום אירוע הדקירה ולאחריו, ושתי חוות דעת מומחה מטעם המכון לרפואה משפטית, ד"ר ריקרדו נחמן (להלן: ד"ר נחמן) – האחת ביחס למצבו הרפואי של המערער והשנייה ביחס למצבו הרפואי של המנוח – אשר לאורם נבחנו טענותיו השונות (להלן: חוות דעת המומחה). מחוות דעת המומחה ביחס למערער, עלה כי הוא סבל מאדמומיות בעין שמאל, דימומים, חתכים באצבעות יד ימין ופצעי שריטה בפנים ובצוואר, ונאמר כי לנוכח ממצאים אלו, גרסתו של המערער היא אפשרית. מחוות דעתו שהתייחסה לגופת המנוח, עלה כי לא נמצאו חבלות בפניו, בצווארו, בידיו או בגפיו של המנוח, למעט פצע הדקירה בבית החזה משמאל.

4. בית המשפט המחוזי בחן תחילה את אפשרות קיומו של סייג לאחריות פלילית לפי סעיף 34 כב(ב) לחוק. בית המשפט ציין את היסודות השונים לעניין סייג ההגנה העצמית, וקבע כי חלקם אינם מתקיימים במקרה דנא. ראשית נקבע, כי בנסיבות העניין לא הוכח קיומו של יסוד הנחיצות, וזאת הואיל והיה באפשרותו של המערער לנקוט בדרכים חלופיות למניעת הדקירה, ובכלל זה לסגת מן המקום. בין היתר נאמר, כי אין לקבל את טענת המערער כי נבצר ממנו לסגת, הואיל וטענה זו אינה מתיישבת עם דבריו הראשונים, לפיהם דקר את המנוח לאחר שהפרידו ביניהם, וכן אין היא מתיישבת עם הגיונם של הדברים, שכן המערער עמד במרחק של מספר מטרים מהמנוח. לכך הוסיף בית המשפט כי הדקירה נעשתה מחוץ למסעדה, באופן שבו לפני המערער היו פתוחים מספר נתיבי בריחה אפשריים. חיזוק לקביעתו זו מצא בית המשפט בעובדה כי בסוף ההתרחשות המערער אכן נמלט מהמקום. בתוך כך, נפסק שאין לקבל גם את טענת המערער כי עקב הפגיעה בראיתו נמנע ממנו לסגת, תוך שצוין כי מדובר בטענה אשר הועלתה רק בשלב הסיכומים. בית המשפט ציין כי במקרים מסוגו של המקרה דנן הוכרה בפסיקה "חובת הנסיגה", החלה ביתר שאת בנסיבות שבהן התוקף אינו חמוש כבענייננו. משכך, נפסק כי מידת הכוח שהפעיל המערער אינה מידתית, וזאת הגם שמדובר היה בדקירה אחת בלבד. מכאן, קבע בית המשפט כי יסוד הנחיצות לצורך הוכחת קיומו של סייג ההגנה העצמית אינו מתקיים. אשר ליסוד הפרופורציה, המתמקד בהבטחה כי מעשה ההתגוננות לא יגרום רעה גדולה יותר מזו שהמתגונן ביקש למנוע, קבע בית המשפט כי הוא אינו מתקיים בענייננו, הואיל ופגיעת המערער במנוח חרגה

מפגיעה סבירה. במסגרת זו דחה בית המשפט את טענת המערער לפיה מתקיים היסוד הנ"ל, כיוון שלכאורה לא הוכח כי הוא כיוון לליבו של המנוח. צוין כי אמנם המערער הותקף על ידי המנוח שהיה הדומיננטי ויוזם ההתגוששות בין השניים, אולם ניכר כי המערער בחר שלא להתמודד עם ההתקפה בידיו, אלא על ידי סכין. בהקשר זה הפנה בית המשפט למקרים דומים בפסיקה בהם נעשה שימוש בסכין על ידי אחד הצדדים, וקבע כי יש לדחות את הטענה כי לא מדובר בשימוש בכוח מופרז. בית המשפט דחה לבסוף גם את טענתו של המערער כי בנסיבות העניין חל סייג ההגנה העצמית משום שהוא חש בסכנה מוחשית לחייו בנסיבות המקרה. בית המשפט ציין שאף אם לכאורה אזהרות הבלשים למערער, התגרות המנוח בו והנחיתות המספרית שלו למול המנוח וחברו ג'אבר, יצרו אצלו תחושת איום, הרי שלא די בכך. זאת בשים לב לכך שמחומר החקירה עולה כי ג'אבר עצמו כלל לא נכח ברגע הדקירה, וממילא טרם הספיק לאיים על המערער. לנוכח כל האמור קבע בית המשפט כי סייג ההגנה העצמית לא מתקיים.

5. אשר ל"הגנת הצורך" לפי סעיף 34 לא לחוק; צוין כי היא אינה רלבנטית למקרה זה, בו נטען להגנה עצמית, ומכל מקום הוכח כי המציאות העובדתית לא היתה כזו שלא עמדה למערער דרך אחרת לפעול בה, כפי שנדרש לצורך הוכחת הגנת הצורך.

6. לאחר שנדחו טענותיו של המערער להתקיימותם של סייגים לאחריות הפלילית, פנה בית המשפט המחוזי לבחון את התקיימות יסודות עבירת הרצח, וקבע כי בנסיבות המקרה דנן לא הוכח ברמה הנדרשת במשפט הפלילי כי מעשיו של המערער לוו ביסוד נפשי של כוונה תחילה הדרוש לשם הרשעה בעבירת הרצח. נפסק, כי אין בעובדה שהמערער נשא סכין כדי להעיד על כוונה תחילה, הואיל וניכר כי הוא חשש לחייו, והואיל והנסיבות המדויקות לדקירה בחזהו של המנוח אינן ברורות, שכן עדותו של ג'אבר, שהיא היחידה לפיה הדקירה התבצעה באופן חד משמעי לאחר שהצדדים הופרדו, נמצאה כלא מהימנה. לצד זאת, ציין בית המשפט כי לא נעלמו מעיניו גם הסתירות בעדותו של המערער, וכי ניכר כי הוא הפרזו בעדותו ושילב בה פרטים שאינם אמת. ואולם לנוכח אי הבהירות ודינאמיות האירועים, כעולה מחומר הראיות, נקבע שאין לשלול כי דקירת המנוח היתה בעת שהוא היה בתנועה ובעיצומה של הקטטה. אינדיקציה נוספת לשלילת כוונה תחילה בענייננו, מצא בית המשפט בעובדה שהמערער איפשר למנוח להימלט עם ג'אבר ברכבו בתום ההתרחשות, ובעובדה שהוא לא נקט בשום פעולה יזומה למפגש עם המנוח, ואף נטל חלק פאסיבי בקטטה בהשוואה למנוח. כאלה, קבע בית המשפט, יש כדי להצביע על דקירה מתוך אובדן עשתונות. לצד זאת, קבע בית המשפט כממצא עובדתי כי השימוש בתרסיס הגז על ידי המנוח בוצע עובר לפעולת ההמתה, וציין כי אף בכך יש כדי לתמוך במסקנה כי לא מדובר ברצח. בעיקר

מטעמים אלו, פסק בית המשפט המחוזי כי לא הוכח קיומו של היסוד הנפשי הנדרש לשם הרשעת המערער בעבירת הרצח.

7. לעניין עבירת ההריגה, ציין בית המשפט המחוזי כי המערער מודה ביסוד הפיזי של עבירת ההריגה, וכיוון שלצורך הוכחת העבירה די ביסוד נפשי של מחשבה פלילית, היינו מודעות לאפשרות גרימת התוצאה, נקבע כי יש להרשיעו בעבירת ההריגה חלף עבירת הרצח שיוחסה לו בכתב האישום.

גזר הדין מיום 11.7.2013

8. לבית המשפט המחוזי הוגש תסקיר שירות מבחן בעניינו של המערער, וממנו עלה כי המערער, רווק כבן 22, התגורר עם הוריו עד למועד מעצרו, סיים 12 שנות לימוד, ועבד במפעל בכפר תבור. נשלל שימוש בסמים, אך דווח על שימוש ספוראדי באלכוהול, וצוין כי בעברו הרשעה אחת בגין עבירת אלימות אשר בוצעה בשנת 2009. נאמר כי המערער הוא הבן הרביעי מתוך חמישה ילדים. אביו מובטל מזה מספר שנים, ותואר כאדם שהשרה אווירת אלימות בבית וכן ריצה בעבר מאסר בגין אלימות במשפחה כנגד רעייתו. אמו של המערער עברה לפני מספר חודשים ניתוח להסרת גידול שפיר מראשה, והיא נמצאת בתהליכי החלמה. נאמר כי המערער מסר לשירות המבחן כי הוא פעל מתוך הגנה עצמית, ומביע צער על תוצאות המקרה. שירות המבחן התרשם כי ניכר קושי רגשי מצד המערער לעכל את שאירע, וכי המערער מתקשה להירדם בלילות, מרבה לשחזר את האירוע, מביע תחושות של ייסורי מצפון, כאב, חרטה ודאגה לבני משפחתו, אשר נאלצו לעזוב את הכפר מחשש לנקמה. צוין, כי למערער יכולת טובה לשמור על יציבות במסגרת חינוכית או במסגרת עבודה, יכולת לקחת אחריות אישית, אם כי קיים חסר במשאבים רגשיים ובתחושת ביטחון, כמו גם חסר ביכולת לרכוש אמון באחר. שירות המבחן לא התרשם מקיומם של דפוסים עברייניים, אך קבע כי הסיכון להישנות עבירות אלימות מצד המערער הוא גבוה, לנוכח חשיפתו לחברה עבריינית. משכך, הומלץ על הצבת גבולות מוחשיים תוך שילובו ככל הניתן באגף נקי מסמים, וכן הומלץ על הטלת פיצוי למשפחת הקורבן.

9. בטיעוניה לעונש עמדה המשיבה על חומרת העבירה והפגיעה הקשה בערך קדושת החיים כתוצאה ממעשיו של המערער, ועל החשיבות שבשיקול הרתעת הרבים בנסיבות המקרה. בתוך כך, ציינה המשיבה את הצורך במיגור התופעה של שימוש בסכינים באמצעות עונשים הולמים וחמורים. אשר לנסיבות ביצוע העבירה, הדגישה

המשיבה כי העבירה בוצעה במלואה על ידי המערער, אשר כיוון את סכיניו לאזור רגיש בגופו של המנוח. כמו כן, עמדה המשיבה על הסבל הרב שנגרם למשפחת המנוח, תוך שהפנתה לעדות אמו של המנוח. בנוסף, ציינה המשיבה כי בעברו של המערער הרשעה קודמת בעבירת אלימות, וכי הוא לא לקח אחריות על מעשיו וכן לא שיתף פעולה עם רשויות החוק ואף שיקר במהלך עדותו. לפיכך, טענה המשיבה כי מתחם העונש הראוי במקרה זה צריך שינוע בין 13 ל-21 שנות מאסר בפועל לצד פיצוי משמעותי למשפחת הקורבן.

10. מנגד, טען המערער כי עברו הפלילי אינו מכביד, וכי בנסיבות המקרה יש להתחשב בעובדה כי הוא הותקף על ידי המנוח שהיה הדומיננטי בהתגוששות, ובעובדה שראיתו אף נפגעה עקב התזת גז מדמיע על ידי המנוח. לשיטתו, אף שטענת ההגנה העצמית נדחתה בשלב הכרעת הדין, יש לתת לה משקל בשלב גזירת העונש. כך יש לתת משקל לעובדה כי המערער הצטייד בסכין בשל אזהרת הבלשים כי נשקפת סכנה לחייו וכן לכך שלא הוכח כי הוא כיוון את הסכין ללבו של המנוח ולא הוכחה כוונה תחילה. בהקשר זה צוין כי העובדה שהמנוח נפגע אך מדקירה אחת בודדת, רלבנטית לשאלת מתחם הענישה. משכך, נטען כי מתחם העונש הראוי בעניינו הוא בטווח של שתיים עד שלוש שנות מאסר בפועל. בנוסף, ביקש המערער מבית המשפט המחוזי להקל בעונשו, תוך שציין את תוצאותיו הקשות של המקרה על משפחתו שנאלצה לצאת מהכפר ולהתפזר.

11. בית המשפט המחוזי עמד על חומרת העבירה והערך החברתי שנפגע כתוצאה מכך שהמערער נטל חיים של אחר. בית המשפט סקר את מדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, לרבות פסקי הדין אליהם הפנו הצדדים, וכן מספר מקרים העוסקים במסכת עובדתית דומה, וקבע כי בעניינו מדיניות הענישה נגזרת מנסיבותיו העובדתיות של כל מקרה נתון. בהקשר זה התייחס בית המשפט לתכנון שקדם לביצוע העבירה בכך שהמערער הצטייד בסכין; לנזק הצפוי מהמעשה; לנסיבות שהובילו את המערער לביצוע העבירה; ליכולתו להימנע מהמעשה ולמידת שליטתו במעשיו; ולקרבה לסייג לאחריות פלילית של הגנה עצמית בנסיבות המקרה דנא. לנוכח כל אלה, ובשים לב לרמת הענישה המקובלת, קבע בית המשפט כי מתחם הענישה ההולם בנסיבות העניין נע בין שבע ל-13 שנות מאסר בפועל. בכאן לגזור את דינו של המערער בתוך מתחם הענישה, התחשב בית המשפט המחוזי בפגיעה שנגרמה כתוצאה מהאירוע למערער ולמשפחתו, לגילו הצעיר, לחרטה שהביע ולעברו הפלילי של המערער שאינו מכביד. מנגד התייחס בית המשפט לקביעת שירות המבחן בדבר סיכון גבוה להישנות מעשי אלימות בעתיד מצד המערער, לעוצמת הפגיעה בערך קדושת החיים במקרה זה,

לחשיבות שביציאת אמירה חדה וברורה מבית המשפט כנגד מעשי אלימות בכלל ושימוש בנשק חם או קר בפרט. מטעמים אלו, השית בית המשפט על המערער את העונשים המפורטים מעלה ברישא לפסק הדין.

12. להשלמת התמונה יצוין כי טרם הדיון לפנינו הוגש לעיונונו תסקיר משלים בעניינו של המערער. מהתסקיר – המבוסס על דיווחים שנתקבלו מגורמי הטיפול בשב"ס ועל שיחות עם העובדת הסוציאלית של האגף בו כלוא המערער – עולה כי המערער שוהה באגף "משתלבים" בבית סוהר "רימונים" ונמצא בקשר רציף עם העובדת הסוציאלית של האגף; כי הוא שולב בקבוצת "שליטה בכעסים" למשך שלושה חודשים, החל מיום 23.12.2014 בה הוא נטל חלק פעיל; וכי ניכר שהחל לסגל לעצמו תובנות ראשוניות באשר לתגובותיו התוקפניות. עם זאת, צוין כי הואיל ומדובר בטיפול ראשוני לא התאפשר להכירו לעומק. כן נאמר, כי המערער הביע מוטיבציה להשתלב בטיפול המשכי, וכי לדברי גורמי השב"ס הוא זקוק לטיפול ממושך ומעמיק יותר. נאמר שהמערער נוטה למזער את אורח החיים השולי שניהל עובר לביצוע העבירה, ובנוסף כי בשלב זה הוא אינו עומד בקריטריונים לקבלת טיפול בכלא "חרמון". יצוין כי במהלך הדיון לפנינו, הוסיפה הגב' ברכה וייס מטעם שירות המבחן, כי ישנה חשיבות בשילובו של המערער בהליך טיפולי במהלך תקופת ריצוי מאסרו, בהתאם להיענותו הראשונית של המערער לקבלת טיפול כפי שעולה מהתסקיר המשלים.

טענות הצדדים בערעור

13. המערער – באמצעות בא כוחו, עו"ד ראפי מסאלחה – טוען כי בית המשפט המחוזי טעה כשהרשיע אותו בהריגה ולא קיבל את הטענה לפיה פעל מתוך הגנה עצמית והגנת הצורך. בין היתר נטען כי מסקנה זו אינה מתיישבת עם כך שבית המשפט קבע כי עדותם של אמיר וענאן נמצאה מהימנה. בהקשר מוסבר כי הואיל וגרסתם זו – אשר נמצאה מהימנה – תומכת בגרסת המערער לקיומו של סייג ההגנה העצמית, היה על בית המשפט לקבוע כי המערער עמד בנטל הנדרש להוכחת הסייג. זאת ועוד, נטען כי גרסת המערער מתיישבת גם עם הממצאים הרפואיים בהתאם לחוות הדעת של המומחה, לפיהם ניכר כי המערער ספג מהלומות רבות והיה חבול ופצוע בגופו, בעוד על גופת המנוח אין כל סימני אלימות פרט לפצע הדקירה. על כן, נטען כי שגה בית המשפט משקבע כי יסוד הנחיצות, לצורך הוכחת סייג ההגנה העצמית אינו מתקיים בעניינו. מלבד זאת, נטען כי יש לראות את התנהלות המערער במהלך ההתרחשות על רקע המצב הנפשי בו היה נתון, נוכח אזהרת הבלשים, ממנה הסיק כי אלמונים עומדים

לפגוע בו ולירות בו, שהובילה אותו למצב של "כרוניקה של מוות ידוע מראש". נטען כי מצב דברים זה, והתנהלות המנוח אשר יזם את הקטטה, תוך שאיים על המערער, מטים את הכף לעבר ההנחה כי המערער נקלע לסיטואציה בה הוא נאלץ לפעול כפי שפעל ללא אפשרות פעולה אחרת. לצד זאת נאמר, כי יש ליתן משקל גם לקביעת בית המשפט לפיה המנוח ריסס את המערער בגז מדמיע עובר לפעולת הדקירה, וכתוצאה מכך נפגע כושר הראיה שלו, הגם שמדובר בעין אחת, ובשים לב למקום ההתרחשות, שלדבריו מדובר במרפסת מגודרת עם פתח כניסה אחד בניגוד לקביעת בית המשפט. יתר על כן, נטען כי התחושה בה היה שרוי המערער התחזקה לנוכח מסוכנותו של המנוח, שכפי שעולה מעדותו של ג'אבר היה "אדם אלים" שעסק בפלילים, ולנוכח יחסי הכוחות בין הצדדים בעת ההתרחשות, כאשר ג'אבר איים על המערער יחד עם המנוח, ובשלב מסוים אף הצטייד בסכין. כן נטען, כי בתיאור חוות דעת המומחה תואר פצע הדקירה כ"פצע קרע זעיר" ובכך יש כדי ללמד כי בנסיבות לא נעשה שימוש בכוח מופרז, וכי יסוד הפרופורציה לצורך הוכחת סייג ההגנה העצמית מתקיים. לסיכום, המערער טוען כי המסכת העובדתית העולה מהחומר – לפיה הוא פעל ללא כוונה להמית את המנוח, מתוך תחושת הסכנה בה הוא היה שרוי כאמור, וכי הדקירה נעשתה לאחר שנפגע כושר הראיה שלו בגין התזת הגז על ידי המנוח – תומכת בטענה שנמנעה ממנו היכולת להימלט מהמקום ולפעול אחרת משפעל בנסיבות.

14. לעניין העונש, טוען המערער כי בית המשפט המחוזי לא נתן משקל ראוי לגילו ולעברו הפלילי הלא מכביד, לעובדה כי המנוח היה התוקפן, הדומיננטי והיוזם של האירוע, לעובדה כי שירות המבחן קבע כי למערער אין דפוסים עברייניים, ולכך שמדובר במקרה הקרוב להגנה עצמית. נטען, כי במקרים דומים ואף חמורים יותר הושתו עונשים קלים יותר. אשר על כן, טוען המערער, ככל שבית המשפט יחליט שלא לזכותו, יש להפחית משמעותית את העונש שהושת עליו. כמו כן, במהלך הדיון לפנינו ביקש בא כוחו של המערער להכריז על המערער כמי ששילם את הפיצוי שנקבע כי עליו לשלמו למשפחת המנוח. וזאת, בהסתמך על הסכם סולחה שנערך בין משפחות הצדדים לסכסוך, לפיו, כך נטען, אביו של המערער שילם למשפחת המנוח סך של כ- 450,000 ש"ח. המערער אף ביקש להגיש לבית משפט זה ראיות לעניין, שלא על דרך של בקשה להוספת ראיה כנדרש.

15. מנגד, המשיבה – באמצעות באת כוחה, עו"ד הילה גורני – טוענת כי דין הערער להידחות כולו, שכן הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט המחוזי מפורטים ומנומקים כדבעי, והם נשענים על ממצאי מהימנות שונים ביחס לעדים השונים. נטען כי הגם שנראה כי המערער משיג אך על הקביעה הסופית של בית המשפט, בפועל טענותיו

מופנות כנגד ממצאים עובדתיים של בית המשפט, שבהם לא תתערב ערכאת הערעור, כעניין שבמדיניות. אשר להתקיימות היסודות הנדרשים להקמת סייג ההגנה העצמית, מפרטת המשיבה ראשית לעניין יסוד הנחיצות, כי טענת המערער לפיה לא יכול היה להימלט מהזירה עקב הגז שריסס לעברו המנוח, הועלתה רק על ידי בא כוחו ולא נטענה על ידו בחקירותיו. נטען כי בכך, כמו גם בגרסאות המשתנות של המערער לאורך ההליך, יש כדי להוביל למסקנה שהמערער בחר להישאר במקום ולהסלים את הסכסוך, גם לאחר שהפרידו בינו לבין המנוח. זאת ועוד, נטען כי המערער לא מתייחס בטענותיו ליסוד הפרופורציונליות, כאשר במקרה דנן מובן כי יסוד זה אינו מתקיים. יתר על כן, נטען כי בית המשפט ציין בהכרעת הדין כי המערער אינו אומר אמת, ולשיטת המשיבה יש ליתן לכך משקל בבחינת טענות המערער בדבר התקיימות הסייגים בעניינו. אשר לטענת המערער כי יש ליתן משקל גבוה לרקע שקדם לפעולתו, ובכלל זה אזהרת הבלשים וסכנת החיים האובייקטיבית שחש, ציינה המשיבה כי הבלשים ממילא לא מסרו למערער את שמות המאיימים, מה גם שהמערער עצמו מסר בעדותו כי בינו לבין המנוח לא היה כל סכסוך. לבסוף, מדגישה המשיבה את העובדה שבית המשפט זיכה את המערער מהרשעה בעבירת הרצח, שיוחסה לו בכתב האישום, וטוענת כי יש בכך כדי להעיד על שיקול הדעת הזהיר אותו הפעיל בית המשפט בבחינת הראיות וקביעת הממצאים העובדתיים בתיק.

16. לעניין העונש; טוענת המשיבה כי מדובר בעונש ההולם את חומרת המעשים של המערער ואין עילה להתערבות בו. צוין כי מדובר בתקיפה ברף חומרה גבוהה, המצדיקה השתתפות עונש מחמיר, תוך התחשבות בכך שקיימת חשיבות בהרתעת הרבים, וכי התסקירים בעניינו של המערער אינם חיוביים. כן צוין כי עברו הפלילי בצירוף אי החרטה על מעשיו, העולה מטענתו לפעולה מתוך הגנה עצמית, מעידים על אופיו האלים של המערער. המשיבה הפנתה לפסיקה רלבנטית וטענה כי עונש המאסר החד ספרתי אשר הוטל על המערער נובע מהתחשבות בית המשפט המחוזי בכך שהוא "נקלע לסיטואציה". בנוסף, ציינה המשיבה כי המערער טרם החל לשלם את הפיצוי שהוטל עליו, וכי אין לקבל את הסכם הסולחה, עליו נודע לה אך ורק במהלך הדיון.

דיון והכרעה

17. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור על נספחיה, בחומר הראיות, בהכרעת דינו ובגזר דינו של בית המשפט המחוזי, וכמו כן לאחר ששמעתי את טענות הצדדים בדיון שנערך לפנינו, אציע לחבריי לדחות את הערעור על שני ראשיו.

18. כאמור, השגת המערער על הרשעתו נסמכת על הטענה לפיה המסכת העובדתית העולה מחומר הראיות, כפי שעמד עליה בית המשפט המחוזי, מקימה לו פטור מאחריות פלילית בגין הגנה עצמית והגנת הצורך. במסגרת זאת, משיג המערער על קביעות בית המשפט בדבר הסכנה הממשית לחייו ובדבר יכולתו לסגת ולפעול אחרת מהאופן בו פעל בנסיבות העניין. ואולם, ככלל, בית המשפט בשבתו כערכאת ערעור אינו נוהג להתערב בממצאי עובדה ומהימנות, כפי שאלו נקבעו על ידי הערכאה הדיונית. וזאת, מהטעם שהערכאה הדיונית היא שהתרשמה מהעדים באופן ישיר ובלתי אמצעי וכן בחנה את חומר הראיות שנפרש לפניה [ראו למשל: ע"פ 2202/08 פסקו נ' מדינת ישראל (7.3.2012) פסקה 37; ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל פ"ד נד(4) 632, 643-644 (2000)]. נפסק כי התערבות מעין זו תיעשה אך במקרים חריגים ונדירים, שבהם אין לערכאה הדיונית כל יתרון על פני ערכאת הערעור. זאת, למשל, כאשר ממצאיה של הערכאה הדיונית מתבססים על ראיות בכתב ולא על העדויות שנשמעו בפניה, כאשר ממצאי הערכאה הדיונית מבוססים על שיקולים שבהגיון, וכאשר נפלה טעות של ממש במסקנותיה ובקביעותיה של הערכאה הדיונית, כגון התעלמות מסתירות בעדות היורדות לשורשו של עניין או התעלמות מגורמים הרלבנטיים להערכה של משקל העדות [ראו: ע"פ 7401/07 מדינת ישראל נ' פלוני (31.7.2008) פסקה 5].

19. לכאורה במקרה זה אין המערער חולק על ממצאי העובדה והמהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית, נהפוך הוא, לשיטתו יש בממצאים אלו – כפי שנקבעו – כדי לתמוך בהגנתו ולהוביל לתוצאה אחרת מהתוצאה אליה הגיעה הערכאה הדיונית, היינו, להתקיימות יסודות סייג ההגנה העצמית בעניינו. עם זאת, טענותיו של המערער כרוכות בהתערבות בממצאי הערכאה הדיונית, שכן הן משיגות באופן מובהק על מסקנותיה של הערכאה הדיונית שנקבעו על סמך התרשמותה הישירה מהראיות שהובאו לפניה. לאחר עיון בהכרעת דינו היסודית של בית המשפט המחוזי, הגעתי לכלל מסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אחד מאותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית. הכרעת הדין מפורטת ומנומקת כדבעי והקביעות העובדתיות כמו גם קביעות המהימנות הושתתו בעיקרן על שמיעת העדים ועל התרשמותו הישירה של בית המשפט ממכלול הראיות שהובאו לפניו. כאמור, אין עילה להתערבותנו בקביעות אלה. להלן אפרט את מסקנתי זו.

20. טענת ההגנה העצמית מעוגנת בסעיף 34' לחוק אשר קובע:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים."

21. את טענה זו, המהווה סייג לפליליות המעשה של אדם, יש להשלים על ידי הוראות סעיף 34טז לחוק, הקובע:

"הוראות סעיפים 34, 34א ו-34ב לא יחולו כאשר המעשה לא היה סביר בנסיבות העניין לשם מניעת הפגיעה."

22. לשם הוכחת הטענה בדבר פעולה מתוך הגנה עצמית, על המתגונן להוכיח מספר תנאים מצטברים, לפיהם בנסיבות העניין: (1) פעולתו הדפה תקיפה שלא כדין; (2) התקיימה סכנה מוחשית על חייו ועל חירותו בשל התקיפה; (3) פעולת ההתגוננות נדרשה באופן מידי, לשם הדיפת התקיפה; (4) הוא לא נכנס למצב בהתנהגות פסולה; (5) הפעולה בה נקט היתה נחוצה לשם הדיפת התקיפה, בלא שעמדה דרך אחרת להדפה; (6) הפעולה בה נקט מקיימת יחס ראוי – פרופורציה – בין הנזק הצפוי מהתקיפה לבין הנזק הצפוי מפעולת ההדיפה בה נקט [להרחבה ביסודות סייג ההגנה העצמית ראו: ע"פ 20/04 קליינר נ' מדינת ישראל פ"ד נח(6) 80, 89-91 (2004) וההפניות שם (להלן: עניין קליינר)]; ע"פ 6147/07 אביסידריס נ' מדינת ישראל (2.7.2009) פסקאות 31-32 וההפניות שם, (להלן: עניין אביסידריס)].

23. במקרה שלפנינו, בית המשפט המחוזי קבע כי יסודות הסכנה המוחשית, ה-נחיצות וה-פרופורציה להוכחת סייג ההגנה העצמית לא התקיימו. נקבע, כי המערער לא היה נתון בסכנה ממשית על חייו עקב תקיפת המנוח; כי למערער עמדה אפשרות לפעול בדרך חלופית – פוגענית פחות – מהדרך בה פעל; וכי הכוח אותו הפעיל המערער – במקרה זה דקירת המנוח – היה מופרז ולא סביר לצורך הדיפת התקיפה. המערער משיג על קביעות אלה תוך הישענות לכאורית על ממצאי בית המשפט בדבר המסכת העובדתית להתרחשות נשוא הערעור. בטרם אדון בטענות אלה מצאתי להתייחס קודם לנקודת מוצאו של המערער בהעלאתן, לפיה המסכת העובדתית בענייננו נקבעה על סמך עדויותיהם של אמיר וענאן, אותן מצא בית המשפט כעדויות מהימנות, בשונה מעדויותיהם של ג'אבר זיאד וג'אזי אשר נכחו במסעדה בעת ההתרחשות. לתפיסת המערער גרסת אמיר וענאן להתרחשות תומכת בטענתו להגנה

עצמית, ובמצב זה, גורס המערער, כי היה על בית המשפט לקבוע שהוא עמד בנטל הנדרש להוכחתה של ההגנה, או לכל הפחות לעורר ספק סביר בדבר התקיימותה בעניינו כנדרש בסעיף 34כב(ב) לחוק. בהקשר זה מפנה המערער לאמירת בית המשפט בעמוד 137 שורה 24 להכרעת הדין, שם נכתב כי "עדות השניים נמצאה מהימנה, ניטראלית, גרסתם עקבית, אינה נגועה בהגזמות ועיקר המידע שמסרו השתלב ביתר הראיות, גם אם מידע זה לא תמיד סייע לחברם הנאשם".

24. אין בידי לקבל את טענתו זו של המערער, אשר אינה מתיישבת עם קביעותיו של בית המשפט המחוזי. אכן, בהכרעת דינו של בית המשפט צוין כי עדים אלו נמצאו מהימנים, אך מהימנותם זו, עליה שב וחוזר לפנינו המערער, צוינה לעניין מסוים ולא כקביעה כללית, כהצגת המערער. למעשה אמירת בית המשפט אליה מפנה המערער, מתייחסת לאותו חלק בעדותם של אמיר וענאן המתייחס למחלוקת העובדתית בדבר התזת הגז המדמיע ומועדה במהלך האירוע. על כן, אין לומר כי בית המשפט קבע ממצאים מובהקים בנוגע לגרסתם הכללית של אמיר וענאן באשר למהלך ההתרחשות כולו. זאת ועוד, טענה זו אף אינה מתיישבת עם הגיונם של דברים, לנוכח הסתירות שבין גרסאות השניים, עליהן הצביע בית המשפט, ולנוכח הסתירות למול קביעות נוספות של בית המשפט. בית המשפט סקר את עיקרי הודעות אמיר וענאן במשטרה וכן את עדויותיהם לפניו (עמ' 103-105 להכרעת הדין). מעדותו של אמיר עלה תחילה כי המנוח ריסס את המערער בגז מדמיע, מבלי שהובהר אם הדבר אירע לפני או אחרי הדקירה, היות ולדבריו הוא לא נכח בעת הדקירה עצמה. עוד עלה כי המנוח איים על המערער "אני ארצה אותך" עובר לקטטה ביניהם, וכי ג'אבר יצא ממטבח המסעדה כשהוא מצויד בסכין מטבח בעל ידית שחורה. בהמשך עדותו עלה כי המערער רוסס בגז מדמיע לפני הדקירה, כי ג'אבר זרק את הסכין שהחזיק לאחר שהמנוח נדקר, וכי זיאד, בעל המסעדה, נכח בעת ההתרחשות. מעדותו של ענאן עלה כי המנוח ריסס את המערער בגז מדמיע עובר לדקירה, ורק לאחר מכן רץ ג'אבר לרכבו, שב עם סכין והחל לרוץ אחר המערער. בהמשך חקירתו הכחיש ענאן כי ג'אבר היה מצויד בסכין, וכן הכחיש את נוכחות זיאד לאורך כל ההתרחשות. מעדויות אלה, איני רואה כיצד ניתן היה לגזור מסכת עובדתית אחת לאופן התרחשות הדברים לה טוען המערער, ונראה כי אף הוא ער לעובדה זו משטען לפנינו במהלך הדיון כי "ג'אבר נפנף בסכין לפני הדקירה ובהודעה השלישית הוא אומר אחרי הדקירה וכך גם בבית המשפט ואמיר אומר דברים אחרים ועדותו התקבלה. איך אפשר לקבוע ממצא עובדתי פוזיטיבי (?) וזו אחת הנקודות שמעוררות ספק וצריכה להיות לטובתו של הנאשם." (עמ' 7 שורות 5-7 לפרוטוקול). כאמור, הנחה שגויה זו של המערער היא שמלווה את כלל הטיעונים שהעלה בפנינו. על

מהלך הדברים אותו קבע בית המשפט לאופן התפתחות ההתרחשות, למול גרסתם של אמיר וענאן, אעמוד במסגרת בחינת טענותיו השונות של המערער בהמשך.

25. המערער טוען כי מחומר הראיות עולה בבירור כי במהלך ההתרחשות נשקפה לחייו סכנה ממשית ומוחשית, שאילצה אותו לפעול כמות שפעל. סכנה זו, כך נטען, עולה ממכלול העובדות, ובכלל זה, הלך רוחו של המערער, לאחר שהוזהר על ידי הבלשים כי פלוני עתיד ליטול את חייו, כשהוא שרוי במצב של "כרוניקה של מוות ידוע מראש", ונאלץ לשאת עליו סכין להגנה עצמית, עקב החשש שכל אדם מזדמן עלול להתגלות כאותו פלוני המבקש לפגוע בו. לכך מצטרף איומו של המנוח – כעולה מעדותו המהימנה של אמיר במשטרה – שאמר לו "אני ארצה אותך" בזמן שניגש אליו במסעדה, ומיד לאחר מכן החלה הקטטה ביניהם, כאשר המנוח הוא שיוזם אותה והדומיננטי בה, לנוכח ממצאיו של ד"ר נחמן בחוות דעתו. כמו כן, בין לבין, נפגעה ראייתו של המערער והוא לא יכול היה לראות, הואיל והמנוח התיז לעברו תרסיס של גז מדמיע ממרחק קצר, והוא נאלץ להתמודד גם עם ג'אבר, אשר התייצב לצד המנוח ואיים עליו באמצעות סכין. כל זאת, כאשר האירוע כולו מתרחש במרפסת המסעדה המתוחמת בחומה ומעקה מוגבה של כשני מטרים עם פתח יציאה אחד, בשונה מקביעת בית המשפט המחוזי לפיה האירוע התרחש באזור פתוח. בהצטברותן של אלה, טוען המערער יש כדי להמחיש את מידת הסכנה בה הוא היה נתון לתחושתו במהלך ההתרחשות, לצמצם את יכולת הנסיגה שלו ממקום ההתרחשות, ולהצביע על טעות בית המשפט אשר קבע כי לא נשקפה לו סכנה ממשית, הן ברמה הסובייקטיבית והן ברמה האובייקטיבית וכי היה ביכולתו לסגת ולפעול אחרת.

26. אשר ליסוד הסכנה הנדרשת להוכחת סייג ההגנה העצמית; בעניין קליינר נקבע כי על הסכנה להיות מוחשית ולא כזו שהסתברות התממשותה היא ערטילאית בלבד [שם, עמ' 90]. לאחר עיון בחומר שוכנעתי כי לא עלתה מהמנוח סכנה ברמה כזו שהצדיקה את תגובתו של המערער. בית המשפט המחוזי היה ער לטענה לפיה המנוח איים על המערער, עובר לקטטה ביניהם, וקבע כי טענה זו שעלתה רק בעדותו הראשונה של אמיר במשטרה לא הוכחה, ולא מצאתי להתערב בקביעה זו, מה גם שהמערער לא חקר את העד בבית המשפט לעניין זה. כמו כן, בית המשפט בחן את הטענה כי המערער התמודד במהלך האירוע גם עם איומו של ג'אבר, ודחה אותה תוך שצוין כי מחומר הראיות, לרבות הודעות ועדויות המערער, עולה כי ג'אבר כלל לא נכח בעת שהמערער דקר את המנוח, וטרם הספיק לאיים על המערער. עוד עלה, כי ג'אבר לא נטל כל חלק פעיל בקטטה וכי לכל היותר ג'אבר אחז בסכין רק לאחר שאירעה הדקירה. יתרה מכך, לפי קביעת בית המשפט מדובר בגרסה מאוחרת של המערער שנועדה לבסס את טענתו

של המערער להגנה עצמית (עמ' 119-120 להכרעת הדין). לנוכח קביעות מנומקות ומבוססות אלה של בית המשפט, בהן כאמור לא מצאתי להתערב, איני מקבל את טענת המערער בדבר התקיימותה של סכנה מוחשית לחייו בנסיבות. בלי להקל ראש ברקע להתרחשות ולתחושת האיום שנבעה ממנו, הרי שסופו של יום ניצב המערער למול המנוח אשר תקף אותו באמצעות ידיו ללא כל שימוש בנשק חם או קר (כאשר בשלב כלשהו במהלך האירוע, ריסס המנוח את המערער בתרסיס גז מדמיע). במצב דברים זה, בין אם עובר לקטטה איים המנוח על המערער אם לאו, המערער לא היה נתון בסכנת חיים שהצדיקה את שימוש בסכין, כל שכן את דקירת המנוח בפלג גופו העליון. קביעה זו מתחזקת בהינתן העובדה כי מהראיות עולה שאמיר וענאן הפרידו בין הצדדים, ואף לדבריו של המערער בשלב הדקירה עמד ענאן בינו לבין המנוח (ת/6).

27. זאת ועוד, איני מוצא לקבל אף את טענתו של המערער כי נמנעה ממנו יכולת הנסיגה בהתחשב במקום ההתרחשות, איבוד כושר ראייתו ויחסי הכוחות בין הצדדים. לא ראיתי לקבל את טענת המערער כי יכולתו לסגת מהמקום הייתה מוגבלת בהתחשב בנתוניו הפיסיים של מקום ההתרחשות, כשדבריו מדובר במרפסת המסעדה, המוקפת בחומה שמעליה מעקה בגובה של כשני מטרים ולה כיוון יציאה אחד בלבד. בית המשפט המחוזי קבע כי המערער דקר את המנוח בכביש מחוץ למסעדה שעה שהיו פתוחות לפניו מספר אפשרויות בריחה מהמקום. מדובר בממצא עובדתי של בית המשפט הנסמך על חומר הראיות שלפניו, בו כאמור לא מצאתי להתערב. אולם מעבר לזאת, קביעתו זו של בית המשפט התבססה על חוות דעת מומחה המעבדה הניידת המעידים על התזת חומר חשוד כדם על אספלט הכביש (ת/20), על תצלומי הזירה וכן על דבריו של המערער שבמענה לשאלה "מדוע לא ברח" השיב לא אחת כי הוא לא נמלט משום שנלחץ ולא בשל קושי אובייקטיבי לעשות כן (ת/4 עמ' 3 שורה 62-64; ת/5א' עמ' 12 שורה 30-39). לפיכך, אין כל נפקות לשאלת המבנה של מרפסת המסעדה לעניין יכולתו של המערער לסגת, אף אם אכן מדובר במרפסת מתוחמת כתיאורו של המערער, הואיל ואירוע הדקירה כשלעצמו התרחש מחוץ למרפסת באזור פתוח כעולה מחומר הראיות ומקביעת בית המשפט.

28. בהמשך לזאת, איני מקבל את טענת המערער כי הפגיעה בעיניו מתרסיס הגז היא שהובילה לצמצום יכולתו לסגת מהמקום. בית המשפט המחוזי היה ער לטענתו זו של המערער ודחה אותה תוך שקבע כי כושר הראיה של המערער נפגע אך לא נשלל בשל הגז המדמיע. קביעה זו נשענה על ממצאיו של המומחה ד"ר נחמן אשר קבע כי הממצא בעינו השמאלית של המערער יכול להתיישב עם פגיעה מהתזת גז מדמיע לעברו (ת/34). בנוסף נימק בית המשפט את קביעתו גם בעובדה שהמערער העלה טענה זו רק

בשלב הסיכומים, ובעובדה שטענה זו אינה מתיישבת עם שאר הודעותיו של המערער, וכן עם התנהלותו של המערער מיד לאחר הדקירה, כאשר הוא נמלט מהמקום. זאת ועוד, מעיון בהודעותיו של המערער, עליהן הצביע בית המשפט בהכרעת דינו (עמ' 128 להכרעת הדין) עולה בבירור כי בשלב הדקירה ראה המערער את מי הוא דוקר. קביעה זו מקבלת משנה תוקף כאשר בשלב זה, כפי שצוין כבר, בין המערער למנוח עמד ענאן (ת/7א', עמ' 13 שורה 21). אוסיף, כי לו איבד המערער את כושר ראייתו, לא יכול היה לדעת לכיוון מי הוא מכוון את סכינו, ולאיזה חלק בגוף הוא מכוון, פרטים שאותם ידע המערער למסור בחקירתו מיום 22.8.2012 (ת/7א') עליה נסמך בית המשפט. בהקשר זה, אציין כי לא מצאתי לקבל גם את טענתו של המערער כי קביעת בית המשפט לפיה הוא לא כיוון את הסכין ללב המנוח, יש בה כדי לתמוך בטענתו. בית המשפט קבע כי בשל דינאמיות האירועים, וגרסתו העקבית של המערער כי כיוון את הסכין לבטן המנוח יש ספק סביר בדבר כוונת המערער להמית את המנוח לצורך הוכחת יסודות עבירת הרצח שיוחסה למערער בכתב האישום, שממנה הוא זוכה בשל ספק זה. כך, גם איני מקבל את טענת המערער בדבר יחסי הכוחות, כאשר הוא נאלץ להתמודד עם ג'אבר והמנוח במקביל. כפי שכבר ציינתי, איומו של ג'אבר על פי קביעת בית המשפט התרחש אך לאחר שהמערער דקר את המנוח, ומכאן שלא ניתן להיתלות באיום זה לצורך הוכחת הטענה להגנה עצמית.

29. יוער כי אף דין טענת המערער בדבר התקיימות סייג "הגנת הצורך" בעניינו לפי סעיף 34 לא לחוק להידחות, משלא עלה בידו להוכיח במסגרת הטענה להגנה עצמית, כי הוא עמד בפני סכנה מוחשית לחייו, וכי לא היה באפשרותו לפעול בכל דרך אחרת מהאופן בו פעל בנסיבות העניין. זאת, משום שמדובר בתנאים מצטברים הנדרשים גם לצורך הוכחת סייג "הגנת הצורך", כפי שקבע בית המשפט המחוזי, ובנקודה זו לא מצאתי להרחיב מעבר לקביעת בית המשפט (עמ' 120-122 להכרעת הדין).

30. לסיכום הדיון בערעור על הכרעת הדין; לא עלה בידו של המערער להוכיח כי נפל פגם כלשהו בקביעות השונות של בית המשפט המחוזי, בפרט בשאלת ההגנה העצמית. נמצא כי המערער לא הצליח להוכיח כי הוא דקר את המנוח רק משנוכח לדעת כי לא יהיה ביכולתו להדוף את הסכנה הנשקפת לחייו בדרכים אחרות, פוגעניות פחות. נהפוך הוא, ממסכת הראיות עולה כי המערער דקר את המנוח בשלב בו השניים היו למעשה "בהפרדת כוחות" וכשהיתה לו אפשרות לסגת מהמקום, כפי שקבע בית המשפט המחוזי. במצב דברים זה המערער לא הרים את הנטל הנדרש להוכחת הסייגים

שנטענו על ידיו. אשר על כן, דין הערעור על הכרעת הדין להידחות, ולפיכך יש להותיר את הכרעת הדין על כנה.

הערעור על חומרת העונש

31. משקבעתי כי המערער אינו חוסה תחת הפטור לאחריות פלילית בנסיבות העניין, אדרש כעת לטענותיו בעניין העונש שהושת עליו. המערער טוען כי בית המשפט המחוזי לא נתן משקל ראוי בגוזרו את עונשו לנסיבות ביצוע העבירה וכן לנסיבותיו האישיות. במסגרת נסיבות האירוע מתייחס המערער לעצם "התקרבות" האירוע למצב של הגנה עצמית, ובתוך כך לעובדה כי הוא נקלע לסיטואציה בה המנוח הוא שיזם את התגרה בין הצדדים, והיה הדומיננטי בה. במסגרת נסיבותיו האישיות מתייחס המערער לגילו הצעיר ולעברו הפלילי הלא מכביד, הכולל הרשעה אחת בגין עבירה של תקיפה סתם משנת 2009 כעולה מרישומו הפלילי.

32. הלכה פסוקה היא כי ערכאת הערעור אינה מתערבת במידת העונש שהוטל על ידי הערכאה דיונית, אלא במקרים חריגים בהם נפלה טעות בולטת בגזר דינה של הערכאה הדיונית או שעה שמדובר בסטייה קיצונית מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות [ראו: ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (3.2.1998) פסקה 7; ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009) פסקה 11]. במקרה דנן לא שוכנעתי כי מתקיימים אותם תנאים המצדיקים את התערבותנו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. אין ספק כי נסיבותיו של מקרה זה הן חריגות, המערער נקלע לסיטואציה לא פשוטה כאשר ברקע הדברים אזהרת הבלשים בדבר פלוני המבקש לפגוע בו. אולם כנגד זאת ניצבת החלטתו של המערער לדקור את המנוח באמצעות סכין בה הצטייד מראש, דקירה אשר הובילה למותו. מעשהו של המערער היה מעשה אלים שהביא למותו של אדם, ושלפיכך אין להפחית כהוא זה מחומרתו, ולכך יש ליתן ביטוי הולם בגזירת עונשו של המערער. בית המשפט עמד על שיקולים אלו בבואו לגזור את דינו של המערער, וסבורני, כי עונשו של המערער שאינו ממוקם ברף הגבוה של מתחם הענישה אותו קבע בית המשפט, יש בו כדי לשקף את האיזון הראוי שערך בית המשפט בין כלל השיקולים הרלבנטיים בעניין זה, לרבות הסיטואציה שאליה נקלע המערער, ובקביעות אלה אין מקום להתערב.

33. מלבד זאת, עונשו של המערער אף אינו חורג ממדיניות הענישה המקובלת בנסיבות דומות כפי שעולה מן הפסיקה אותה הגישה המשיבה לעיוננו. כידוע, קשת הענישה בעבירת ההריגה הינה רחבה ותלויה בנסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה

ומקרה לגופו [ראו והשוו: ע"פ 9062/12 חבה נ' מדינת ישראל (10.6.2014); ע"פ יונס נ' מדינת ישראל (30.8.2012) פסקה 41 וההפניות שם; עניין קליינר; עניין אביסידיריס פסקה 39 וההפניות שם]. לצד זאת, יש לזכור גם כי המחוקק קבע בצידה של עבירת ההריגה עונש מרבי של 20 שנות מאסר, כאשר עונשו של המערער נמוך אף מחציו של העונש המרבי. עוד יש לזכור כי בית משפט זה הביע דעתו בדבר הצורך בהחמרת הענישה בעבירות הכוללות אלימות תוך שימוש בנשק חם או קר, ובפרט בסכין [ראו: ע"פ 6910/09 הדרה נ' מדינת ישראל (9.5.2010) פסקה 5 לחוות דעתו של השופט הנדל]. במכלול הדברים, לא מצאתי טעם המצדיק את התערבותנו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי.

34. אשר לטענה כי סכום הפיצוי אשר הוטל על המערער לשלם למשפחת המנוח, בסכום של 50,000 ש"ח, שולם למעשה במסגרת הסכם הסולחה שנערך בשפה הערבית; בא כוח המערער ביקש להגיש לעיוננו את ההסכם דנן במהלך הדיון לפנינו, שלא במסגרת בקשה להוספת ראיה כפי הנדרש [בהקשר זה ראו: יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים כרך ב' 1893 (מהדורה מעודכנת, 2009)]. עם כך לא ניתן להשלים, ולפיכך אין מקום לדון וממילא לקבל את הטענה דנן.

35. טרם סיום מצאתי להתייחס לבקשתה של הגב' ברכה וייס מטעם שירות המבחן למבוגרים בדבר חשיבות שילובו של המערער בהליך טיפולי במהלך תקופת מאסרו ומוקדם ככל האפשר. מהתסקיר העדכני שהוגש לעיוננו עולה כי שירות המבחן התרשם שהמערער מביע מוטיבציה כנה להשתקם, וגם הגורמים הטיפוליים בכלא התרשמו כי הוא זקוק לטיפול המשכי. בהינתן היענות זו מצד המערער, סבורני כי מן הראוי שגורמי השב"ס יעשו כל מאמץ לשילובו של המערער בהליך טיפולי כמתבקש, למען יוכל לחזור לחיים נורמטיביים עם סיום תקופת מאסרו.

36. לנוכח כל האמור, אמליץ לחבריי לדחות את הערעור על שני ראשיו.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

שופט

השופט ע' ברון:

אני מסכימה.

שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' דנציגר.

ניתן היום, ח' בתשרי התשע"ו (21.9.2015).

שופטת

שופט

שופט